

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVRUPA VE 'FEDERALİZM'

Deniz ALTINBAŞ

Blog No: 19
13.09.2012

Avrupa Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barrosonun Avrupa Birliğinin (AB) Avrupa Birleşik Devletleri oluşturmayı hedeflediğini ve bunun gerekli olduğunu söylemesi, bundan önceki yıllarda olduğu gibi büyük tepki ile karşılanmadı. Barroso, bir ulus-devletler federasyonundan bahsedecek cesareti dahi gösterdi. Federalizm kavramı, kullanılması bir tabu olduğundan f ile başlayan kelime olarak anılır ve sadece küçük bir azınlık tarafından ara sıra telaffuz edilirdi. Federalizm kavramı son zamanlarda daha fazla tartışılmaya başlandı, çünkü artık Avrupada buna hazır bir ortamdan bahsetmek mümkün. ABD veya Almanya gibi federalist yapıya sahip ülkelerde ulusal düzeydeki idari birimler, yerel düzeydeki idari birimler ile birlikte bulunur. Yerel birimler arasında hiyerarşi yoktur, hiçbiri diğerinden daha üstün değildir ve tamamen eşittirler. Federalist yapıda, seçilmiş olan ulusal idari birim dış politika ve güvenlik politikası üzerinde tek yetkiye sahiptir. Federalist bir devlette, her ne kadar yerel birimlerin önemli ölçüde gücü bulunsa da, tek bir para birimi, tek bir ortak anayasa, hem yerel hem de ulusal düzeylerde yasama organları bulunur. ABD veya Almanya gibi devletlerle ABnin kıyaslanması durumunda, ABnin federalizmden uzak bir yapıda olduğu görülüyor. Federal sistemin yerel birimleri konumunda olan üye ülkeler aslında Amerikan eyaletlerinden çok daha fazla güç ve yetkiye sahiptirler. AB ülkelerinin, federal bir devletteki yerel birimlerde bulunmayan, anlaşmalara imza atma, bağımsız askerî güç oluşturma gibi yetkileri vardır. AB kurumlarına baktığımızda ise, Amerikan veya Alman devleti gibi federal bir devletin elindeki güce henüz sahip olmadığını görmekteyiz. Avrupa federalist harektinin kurucusu Altiero Spinelli (İtalyan Komünist Partisi üyesi), savaş sonrası başlayan Avrupa entegrasyon sürecini hem yavaş hem de anti-demokratik bularak eleştirmiş, federal bir yapı için devrim yapılması gerektiğini savunmuştur. Spinellinin savunduğu, egemenliklerini ortak demokratik kurumlara devretmiş olan, tek tek devletlerden oluşmuş

yeni bir Avrupa devletinin kurulması idi. Amerikan tarzı bir federal yapıyı savunan Spinelliye göre Avrupa entegrasyon sürecini başarıya ulaştırabilecek tek yol federalizmdi. Uzun süre federalizmden bahsedilmemiş, zaten Spinelli üye devlet liderleri tarafından eleştirilmiştir. 2000 yılında Almanya Dışişleri Bakanı Joschka Fischer, tüm AB vatandaşları tarafından seçilecek olan güçlü bir başkan idaresinde, federal bir sistemin kaçınılmaz olduğundan bahsetmiştir. Almanyanın, kendi ulusal güçlerinden vazgeçmek pahasına federal sistemi savunmasının altında, Almanyanın Avrupaya bu yolla hâkim olma isteğinin olabileceği göz ardı edilmemelidir. Bugün federalizm kelimesinden bahsedilebilmesi için gereken ortam, avro krizi ile sağlanmıştır. ABnin şu an içinde bulunduğu krizin temel sepeblerinden birkaçı, sorunlu bir parasal birlik içinde olmaları, gevşek mali disiplin ve en önemlisi geciken mali birliktir. Avro, siyasi bir karar olarak kalmış, ekonomik ve teknik bir karar olmamıştır. Büyük ülkelerin liderleri de siyasi kaygılarla hareket ettiğinden, adımlar hep oy getirisi düşüncesiyle atılmış, siyasi irade zayıf kalmıştır. ABnin bir devlet olmamasına rağmen, devlet gibi hareket etmeye çalışması, bir çok sorun ile birlikte avronun da sorunlarındandır. Bugün bazı akademisyenler, mevcut kriz için avro krizi ya da borç krizi gibi kavramlar yerine siyasi kriz kavramını kullanmayı tercih ediyorlar, çünkü birçoklarına göre sorun tamamen politik. Dünyada, avro gibi, arkasında bir devlet olmadığı için anlamlı ekonomi politikaları olmayan bir para birimi bulunmuyor. Avronun başlangıcında, parasal birliğin, mantık süreci içinde mali birliğe ulaşması bekleniyordu. Soğuk Savaşın sona ermesi ile iki Almanyanın birleşmesi ve güçlü Almanya korkusu, o dönemde ABnin hızlı kararlar almasını gerektirmiştir. Avro da bu hızlı kararlardan biri olmuştur. Ancak, Avrupayı gerçek anlamda birleşmiş bir ekonomik bölgeye dönüştürecek ortak siyasi kurumlar üzerinde bir temel anlaşma olmadan, avro projesi hayata geçirilmiştir. Ortak kurumların ve ortak hazinenin olmaması nedeniyle her ülke kendi ekonomik politikalarını izlemiş; örneğin Yunanistan harcarken Almanya tasarruf etmiştir. Bu kültürel uyumsuzluk, sadece sorunların oluşmasına değil, aynı zamanda oluşan sorunların çözülememesine de neden olmuştur. Almanyanın önerdiği kemer sıkma tedbirleri, daha fakir, güney ülkeleri tarafından reddedilmektedir. Avroya geçilirken güney ülkelerinin de kuzeydekiler gibi hareket etmesi bekleniyordu. Fakat İtalyanlar, Almanlar gibi davranmadılar. Kuzey ülkeleri, güneydekilerin aşırı tüketimini sübvanse etti. Kültürel farklılıkların etkileri iyi hesap edilmedi. Farklı kültürler ile farklı sistemlerin aynı para birimi içinde yer alması, baştan beri sorunlu bir mesele idi. Avronun başarılı olabilmesi için ülkeler arasındaki ekonomik farklılıkların en aza indirilmesi ve tabi bu sırada kuralların esnetilmemesi gerekiyordu. Avro üyesi ülkeler mali kuralları uygulama konusunda başarısız oldu. Kuralların herkes için olduğu düşüncesi gerçeğe geçirilemedi. Üstelik kurallara uymayanlar için yaptırımlar uygulanması, örneğin yoldan çıkan bir ülkenin daha fazla fon almasına izin verilmemesi gerekirdi. Avro ile ilgili sıkıntının kontrolden çıkmasının sebebi, avro üyesi hükümetlerin, politikalarının diğer üye devletleri de etkilediğini düşünerek hareket etmemeleri olmuştur; çünkü avro üyeliği birlik ve dayanışma gerektirir. Birlik düşüncesi olmaması, aksine ulus-devlet ve milliyetçilik fikirlerinin bir hayli canlı olması sorunun hızlı bir şekilde büyümesine sebep olmuştur. Birbirleriyle rekabet ve çatışma halinde olan ülkelerin gayritabii bir şekilde tek çatı altında toplanmaya çalışılması, kültürel farklılıklar bir yana, kendi başına önemli bir sorundur. AB içinde kader birlikteliği düşüncesinin oluşması ve siyasi dayanışmanın uygulamaya geçirilmesi, birlik yönünde sağlıklı adımlar atılmasını sağlayabilir. Her ne kadar bazılarına göre sorun davranışsal olsa

da, aslında sorunun kurumsal olduğunu söylemek daha doğru gibi görünüyor, birlik ve dayanışmanın uygulamaya geçirilmesi için bu yönde kurumsallaşmanın varlığı zorunludur. Avrupanın tarihine bakıldığında, radikal adımların ve büyük fedakarlıkların kriz, tehlike ve korku dönemlerinde atıldığı görülüyor. Örneğin Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, ilk ulus-üstü yapılanma, ilk federal uygulama olmuştur. II. Dünya Savaşının hemen ardından imzalanan anlaşma, savaşın hammaddelerinin kontrolünün bir üst otoriteye verilmesi yoluyla savaşı önlemek idi. Bu büyük adım, savaş korkusu ile atılmıştı. Maastricht Anlaşması ve tek para birimi, iki Almanyanın birleşmesinin yarattığı korku nedeniyle gerçekleşmişti. Bugün, eğer f ile başlayan kelime daha sık ve rahat bir şekilde kullanılabiliyorsa, yine ABnin içinde bulunduğu kriz dönemindendir. AB ülkelerinin siyasi ve mali birlik oluşturması, bir tür federalizme dönüşmesi söz konusu olabilir. Çünkü aksi takdirde avronun sona ermesi, arkasından tüm ABnin dağılma olasılığı bulunmaktadır. AB üyesi ülkelerin çoğunluğunda, seçmenler böyle bir dönüşümü kabul etmek istemeyeceklerdir. Bu bilgiden yola çıkılarak, referandumlardan vazgeçilecek, daha önce olduğu gibi çeşitli ikna, rüşvet, zorlama ve baskı yöntemleriyle ülkelerin tamamının onay vermesi sağlanacaktır. Federalizme dönüşen bir sistemde opt-out uygulamalarına yer olmaz. Bu nedenle federal Avrupa senaryosunda İngilterenin AByi terk etmesi, İngiltereye başka ülkelerin de takip etmesi mümkün olabilecektir. Her ne kadar ABnin içinde bulunduğu sorunların çözümü için federalizm benzeri bir yapılanma, veya en azından bir malî birlik kurulması gerekli görünmekteyse de, federalizm de kendi içinde zorluklar içerecektir. ABD benzeri bir federalizmden bahsedenlerin gözden kaçırdığı, ABDde tek dil konuşulduğu, farklı kültürler bulunsa da siyasi ve ekonomik açıdan kültürel farklılıklar olmadığıdır. AB, birbirinden farklı geçmişlere, farklı kültürlere sahip olan çok sayıda bağımsız devletten oluşmaktadır. Bu kadar farklı yapıdaki ülkenin federal bir sistem içinde uyumlu ve sorunsuz veya en azından az sorunlu bir şekilde yönetilmesi kolay olmayacaktır. Daha da önemlisi, ABnin federal bir yapıya geçmesi, ulusal egemenliklerin devredilmesi sürecine tepki doğurabilecek, bu ise ABnin tamamen dağılma sürecini getirebilecektir.

About the author:

To cite this article: Deniz ALTINBAŞ. 2026. "AVRUPA VE A ." Center For Eurasian Studies (AVİM), Blog No.2012 / 19. September 13. Accessed November 22, 2026. https://avim.org.tr/public/Blog/AVRUPA-VE-FEDERALIZM

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır